

חטיבת פיקוח ואכיפה
האגף להגנה על החי והצומח

מדיניות בנושא יבוא וסחר בערכי טבע מוגנים ימיים¹: **דגי מים מלוחים, אלמוגי אבן וחסרי חוליות** **גרסה: פברואר 2020²**

רשות הטבע והגנים (להלן רט"ג) תפעל להסדיר את נושא היבוא וההחזקה בשבייה של ערכי טבע מוגנים ימיים, לצרכי הבטחת השמירה על ערכי טבע ומערכות אקולוגיות רגישות. רט"ג תשאף לפקח על יבוא וסחר במינים ימיים, כך שאלו יתנהלו באופן מקיים, תוך שימור מיטבי ומזעור הפגיעה במערכות ימיות בים סוף, בים התיכון ובארצות מוצאן.

על פי הקבוע בחוק גנים לאומיים ושמורות וטבע ובחוק הגנת חייית הבר וכן בתקנות החוקים האמורים, סחר ואחזקת בעלי חיים הן פעולות לגיטימיות. על הרשות לדאוג לכך שפעולות אלה יעשו תחת פיקוח ובצורה מקיימת ושאינה פוגעת בטבע.

דברי הסבר:

מערכות אקולוגיות ימיות בכלל ומערכות אקולוגיות של שוניות אלמוגים בפרט, הן מורכבות ביותר, והן הפגיעות ביותר כיום בישראל ובעולם. תחביב גידול דגים באקווריום הפך לפופולרי מאוד בציבור בארץ ובעולם. תחביב זה עלול להשפיע לשלילה על מערכות אקולוגיות מקומיות דרך איסוף לא חוקי של דגים מקומיים, דבר העלול לפגוע באוכלוסיות מקומיות, או חדירה של מינים פולשים, דבר העלול להוביל לדחיקת מינים מקומיים. כל פגיעה באוכלוסיות המקומיות, אם בדילולן או בדחיקתן, עלולה להוביל לשינויים משמעותיים בבתי הגידול שעליהם אנו מתאמצים לשמור. בנוסף, איסוף מהטבע בארצות המקור, למרות תרומתו הכלכלית לאוכלוסיות מקומיות, עלול לפגוע בהמשך קיומן של שוניות האלמוגים באותן ארצות.

רט"ג ממונה על פי חוק על היבוא והסחר של צמחים ובעלי חיים מוגנים בכלל ועל מינים המבוקשים לשוק האקווריומים בפרט. הסחר מתבצע בהתאמה להנחיות אמנת CITES ולפי מדיניות הסחר הכללית של רט"ג. רשימת המינים המוגנים כוללת מיני דגים המתקיימים בים סוף, בים תיכון ובמערכות ימיות נוספות, ובכלל זה כל הרכיכות, קוצי-העור ומינים נוספים המופיעים בנספחי אמנת CITES.

עדכון המדיניות הנוכחית נבע מהשינויים המהותיים שחלו הן במצבם של בתי גידול ימיים ובמיוחד של שוניות אלמוגים בישראל ובעולם והן בשל התעצמות תחביב האקווריום בקרב הציבור.

המדיניות שגובשה יחד עם בעלי עניין, תאפשר לעסוק בתחביב גידול דגי אקווריום ואלמוגי אבן ותקטין את הרגולציה על יבוא הדגים והאלמוגים, תוך שמירה על המגוון הביולוגי הימי, בים סוף, בים התיכון ובעולם.

¹ מדיניות זו חלה על כלל מיני הכרישים, בטאים וגיטרנים (הן של מים מלוחים והן של מים מתוקים)
² גרסה המוסיפה את כלל אלמוגי האבן הקשים כמותרים ביבוא

חטיבת פיקוח ואכיפה
האגף להגנה על החי והצומח

קווים מנחים למדיניות:

- רט"ג תפעל בשיתוף עם יבואנים וגורמי עניין אחרים על-מנת להבטיח אי-פגיעה בטבע הן בישראל והן במדינות המקור.
- ייאסר יבוא לישראל של מינים בעלי פוטנציאל גבוה לפלישה למערכות אקולוגיות טבעיות בישראל, לדחוק מינים מקומיים ובכך לפגוע בבתי הגידול המקומיים. ההחלטה בדבר המינים או קבוצות המינים המותרים או אסורים ליבוא יקבע ע"י רט"ג באמצעות בחינה מדעית בתהליך של הערכת סיכון על בסיס ידע קיים באשר לתכונות הביולוגיות של מינים אלו, תקדימי פלישה בישראל או במקומות רלוונטיים אחרים בעולם, תוך שימוש בעקרון הזהירות המונעת.
- רט"ג תפעל להגביל את היבוא למקורות שבהם האיסוף בטבע מקיים בלבד או משבייה ובהתאם להנחיות אמנת CITES.
- רט"ג תפעל להגביר את אמצעי הפיקוח והאכיפה כנגד איסוף לא חוקי של ערכי טבע מקומיים מים סוף או מהים התיכון.
- רט"ג תאסור כניסה של מינים העלולים לסכן את הציבור.

התייחסות לאיום פלישה ביולוגית:

יאסר יבוא, סחר והחזקה של מיני דגים וחסרי חוליות המהווים סיכון אקולוגי למערכות אקולוגיות מקומיות בים התיכון או במפרץ אילת, עקב היותם מינים פולשים מתועדים בעולם או בישראל או כפי שיקבע על בסיס הערכות סיכון. במידה ותתקבלנה בעתיד עדויות לפלישה ביולוגית של מינים המותרים ביבוא, מהספרות המדעית בעולם או מהציבור, יבחנו המינים המדוברים ויישקל איסור היבוא וההחזקה שלהם.

התייחסות לאמנת CITES:

בנוסף על הרשום לעיל, מינים הרשומים בנספחי אמנת CITES, יותרו ליבוא בכפוף לתנאים מיוחדים. יאסר יבוא של מינים הרשומים בנספח I של אמנת CITES. מינים הרשומים בנספחים 2 ו-3 לאמנת CITES יאושרו ליבוא למטרות מסחריות על פי מדיניות הסחר של רט"ג הדורשת הצגה מראש של היתר יצוא ממדינת היצוא, ובמקרה של יבוא מהבר או מגידול בשבי בארץ מוצאם, המצאתו של מסמך NDF (מסמך הוכחה של אי-פגיעה במין בבר-Non-detriment Finding) וזאת על פי כללי האמנה (פירוט לבחינת המסמכים מופיע בהמשך מסמך זה תחת כותרת מדיניות מתן ההיתרים).

התייחסות למינים המסוכנים לאדם:

מיני דגים המהווים סיכון ממשי לאדם לא יורשו ליבוא ולאחזקה. המינים המפורטים במסמך זה יותרו ליבוא ולאחזקה בגני חיות ומוסדות מחקר בלבד, בהתאם למדיניות האחזקה של חיות בר בשבייה ובכפוף להצגת תיק ניהול סיכונים שיאושר על ידי הרשות.

מינים מסוכנים לאדם האסורים ביבוא:

- כל המינים ממשפחות הנפוחיתיים – Tetraodontidae, קיפודגיים – Diodontidae, מסדרת הנפוחתאים Tetraodontiformes.
- כל המינים ממשפחת העקרבוניים – Scorpaenidae, סדרת Scorpaeniformes (עקרבוניים).
- כל המינים ממשפחת האבנוניים – Synanceidae, סדרת Scorpaeniformes. יאסר יבוא של כל המינים ממשפחת Antennariidae (פיתיונאיים), סדרת Lophiiformes (חכאים), עקב דמיון למינים ממשפחת האבנוניים.
- כל המינים מהסוג דרקון – Trachinus, משפחת Trachinidae (דרקוניים), סדרת Perciformes.
- שפמית ארסית - *Plotosus lineatus* משפחת Plotosidae, סדרת Siluriformes.
- כל המינים מסדרת הטחנאים – Myliobatiformes (בטאים וגטרניים של מים מלוחים ושל מים מתוקים).

דגים (Pisces sp.):

המדיניות חלה על יבוא של פרטים חיים בלבד. יותר יבוא של כלל המינים של מים מלוחים ממשפחות מסדרת Perciformes, מחלקת Actinopterygii, וזאת מכיוון שאינם מהווים סיכון למערכות האקולוגיות המקומיות. יאסר היבוא של דגים מהמשפחות Scorpaenidae (עקרבוניים) מסדרת Scorpaeniformes (עקרבוניים), הכוללים מינים כגון זהרונים אשר פלישתם והשפעתם האקולוגית השלילית מתועדת. יאסר באופן גורף יבוא לשוק אקווריום הנוי כל מיני תת-מחלקת Elasmobranchii (מחויצי זימים) הכוללת מיני כרישים, בטאים וגטרניים (הן של מים מלוחים והן של מים מתוקים). יבוא פרטים מקבוצה זו ייבחן פרטנית לאקווריומים הפתוחים לציבור הרחב ובתנאי שהמוסד יעמוד בהנחיות מדיניות אחזקת חיות בר בשבייה של רט"ג. בקשות ליבוא וגידול מסחרי בשבי לצרכי רבייה, ייבחנו רק לאחר בחינת מתקן הגידול ואישור התאמתו למניעת אפשרות בריחה של דגים או כל חומר ביולוגי אחר אל בתי גידול טבעיים בים התיכון או במפרץ אילת, כפי שיקבע בתיאום עם אגף הדיג במשרד החקלאות.

אלמוגי אבן (Scleractinia sp.):

המדיניות חלה על יבוא אלמוגי אבן קשים. יותר יבוא של כלל אלמוגי האבן.

בקשות ליבוא מסחרי ייבחנו רק לאחר:

- א. מסמך NDF³ מהרשות המדעית של מדינת המוצא.
- ב. לאחר אישור מסמך ה-NDF, ידרש היתר איסוף ממדינת המקור (רק במקרה של איסוף מהטבע).
- ג. היתר יצוא ממדינת היצוא.

חסרי חוליות (Invertebrata sp.):

המדיניות חלה על יבוא של חסרי חוליות מתוך "רשימה לבנה" – רשימת מינים המותרים ביבוא ומתעדכנת מעת לעת (מפורסמת באתר האינטרנט של הרשות). הרשימה משותפת למשרד החקלאות (אגף הדיג) ולרטי"ג.

מדיניות מתן היתרים:

יבוא דגי נוי, אלמוגי אבן חיים וחסרי חוליות, יעשה על בסיס היתר רב פעמי ברמת קבוצה (אלמוגי אבן ב.מ. ודגים ב.מ. וחסרי חוליות ב.מ.). תוקף ההיתר יהיה לשישה חודשים. בתנאים להיתר ליבוא דגים יצוין כי חל איסור לייבא מינים הכלולים ברשימה השחורה, רשימה המתעדכנת מעת לעת ומפורסמת באתר האינטרנט של רטי"ג. **מסמכים הנדרשים לשם קבלת ההיתרים יבדקו ע"י גורמי המקצוע ברטי"ג אשר רשאים לקבל אותם או לדחותם.**

עם כניסת המערכת הממוחשבת החדשה לפעולה, היתרים ליבוא יינתנו באופן חד פעמי לכל משלוח. הפיקוח על היבוא יעשה בצורה מדגמית במעברי הגבול השונים עם קבלת המשלוח מחו"ל. הסחר בדגי המים המלוחים, באלמוגים ובחסרי חוליות יערך תחת פיקוח ובקרה בחנויות עצמן והיתרי סחר יוצאו לסוחרים שעמדו בתנאי הרשות. היתרים לאחזקה יינתנו תחת היתר כללי.

התייחסות לשימור המערכת האקולוגית במפרץ אילת ובים התיכון:

רטי"ג תיערך במפרץ אילת ובים התיכון לפיקוח ואכיפה מוגברים כנגד איסוף לא חוקי של ערכי טבע מוגנים לצרכי גידול בשבייה וכן להחדרה מכוונת של מינים זרים מאקווריומים אל המערכת הטבעית. רטי"ג תגביר את הניטור על ערכי טבע רגישים ותבצע הערכות תקופתיות לבחינת המשמעות של עדכון מדיניות היבוא על ערכי הטבע שעליהם היא מופקדת.

לאור הקישוריות הגבוהה והתלות ההדדית הגבוהה של שוניות אילת בשוניות הנמצאות במדינות שכנות במפרץ אילת, לא יותר יבוא בעלי חיים ימיים שמדינת המקור שלהם שוכנת לאורך מפרץ אילת (כלומר, ירדן, מצרים וסעודיה).

³ יבוא של מינים בנספח II המגיעים ישירות מארץ המוצא, יחייב הצגה מקדימה של מסמך NDF

(non-detriment finding) "תוצאה של אי-פגיעה" מהרשות המדעי של האמנה בארץ המוצא.